

Professionalisering in de jeugdzorg

Factsheet Actieplan

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

Actieplan Professionalisering in de Jeugdzorg

Het actieplan in vogelvlucht

Waarom

Professionals in de jeugdzorg die werken met jeugdigen en hun ouders doen belangrijk werk en dragen hierbij grote verantwoordelijkheden. Bij de uitvoering van dit werk hebben ze alle steun nodig. Nu nog is er een uitval van één op de acht professionals in het eerste jaar. Dit moet veranderen. Medewerkers in de Jeugdzorg moeten weer trots zijn op hun beroep. De sector wil meer aandacht schenken aan het beter toerusten en faciliteren van deze professionals. Dit actieplan professionalisering wil hier een bijdrage aan leveren. Bij professionalisering gaat het erom de kwaliteiten van beroepskrachten te kaderen in een beroepenstructuur en beroepsregisters, deze verder te ontwikkelen in opleidings- en bijscholingstrajecten, te borgen door competentieontwikkeling en deze vanuit versterkte beroepsverenigingen te voorzien van een sanctioneerbare beroepscode. Door werkers in de Jeugdzorg op deze wijze een professioneel kader te verschaffen waarbinnen zij hun taken kunnen vervullen, worden ze gesteund bij het uiterst belangrijke werk waar zij voor staan.

Doelen

In het actieplan, dat een looptijd heeft van drie jaar (medio 2007 - 2010) staan de volgende programmadoelen centraal:

- ontwerpen van een beroepenstructuur, als basis voor de professionalisering in de Jeugdzorg en voor het vormgeven van competentie management door werkgevers;
- versterken van beroepsverenigingen die relevant zijn voor de Jeugdzorg, in het bijzonder de beroepsverenigingen met de laagste organisatiegraad;
- inrichten en versterken van beroepsregisters voor medewerkers in de Jeugdzorg en komen tot beroepsregistraties;
- kennisopbouw en –ontwikkeling rond beroepsethiek en ontwikkeling van een kwalitatief hoogwaardig verenigingstuchtrecht voor sociaal agogen die hier nog niet over beschikken;
- inventariseren en oplossen van knelpunten bij een verantwoorde beroepsuitoefening;
- optimaliseren van de inzet van de onderwijssector bij de professionalisering van de Jeugdzorg en verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de laatste ontwikkelingen binnen de Jeugdzorg.

Deze programmadoelen worden gerealiseerd middels een viertal deelprojecten dat verderop wordt toegelicht.

Reikwijdte

De focus van het actieplan ligt bij de Bureaus Jeugdzorg, de voorzieningen voor geïndiceerde Jeugdzorg, incl. de particuliere Justitiële Jeugdinstellingen. Binnen de brede jeugdsector zet de branche Jeugdzorg nu in op een professionaliseringsslag. Daarbij strekt het actieplan zich uit over de Jeugdzorgsector in de volle breedte: de lokale eerstelijns en preventieve Jeugdzorg, de Bureaus Jeugdzorg, de geïndiceerde Jeugdzorgvoorzieningen, de provinciaal gefinancierde justitiële Jeugdzorg, de Jeugd-GGZ en de LVG-sector. Bij de uitvoering worden daarom verbindingen gelegd met ketenpartijen die niet direct op programmaniveau participeren en wordt expertise wederzijds benut.

Samenwerkingspartners

In het Actieplan Professionalisering Jeugdzorg werkt een aantal partners met elkaar samen:

- werkgevers/uitvoeringsorganisaties Jeugdzorg: MOgroep
- beroepsverenigingen: NIP, NVO, NVMW, Phorza
- opleidingen: HBO-raad
- cliënten: Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg

Deze partijen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de realisatie van het Actieplan. Zij werken samen met het NJi die de rol van ondersteuningspartner heeft.

Stuurgroep

Een stuurgroep heeft de centrale regie over het Actieplan. Naast de samenwerkingspartners zijn hierin het programmaministerie voor Jeugd en Gezin, de BMJ, het Ministerie van Justitie (waarnemend lid) en het IPO (waarnemend lid) vertegenwoordigd. Voorzitter van de stuurgroep is Ella Kalsbeek (op persoonlijke titel).

De stuurgroep voert of organiseert ook discussies over wat er (nog meer) nodig is om de Jeugdzorg naast het optimaliseren van de huidige context verder tot een professionele sector te laten uitgroeien. Thema's zijn: wettelijke erkenning, wettelijk tuchtrecht, positionering van de professional, benodigde expertise binnen de Jeugdzorg en positionering van deze expertise om de zorg aan het kind optimaal te maken.

Overzicht deelprojecten

1. Beroepenstructuur voor de Jeugdzorg

Waarom

Een belangrijke basis voor professionalisering is een heldere ordening van en samenhang tussen de verschillende vormen van beroepsuitoefening. De Jeugdzorg heeft het afgelopen decennium een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Deze ontwikkelingen brengen ingrijpende veranderingen met zich mee voor de professionele uitvoering van het werk in de Jeugdzorg. Het is nu nodig om na te gaan welke functies en beroepen in de Jeugdzorg cruciaal zijn. Om deze redenen wordt er in dit projectonderdeel gewerkt aan het specificeren van de beroepenstructuur voor de Jeugdzorg (BIJ).

Doelen

De te ontwikkelen beroepenstructuur voor de Jeugdzorg maakt duidelijk over welke competenties vakvolwassen beroepskrachten moeten beschikken om het werk adequaat te kunnen uitoefenen en omschrijft de taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en rollen van beroepskrachten in de Jeugdzorg. Dit biedt een basis voor de vraag aan het initiële en postinitiële onderwijs en een standaard voor kwaliteitsbeleid en competentie management.

Aanpak

Nadat de belangrijkste clusters van taken in de jeugdzorg zijn vastgesteld, worden de bijbehorende competenties benoemd. Deze worden gekoppeld aan voor de branche noodzakelijke en hieruit voortkomende beroepen/ beroepsvarianten. Hierna worden competentieprofielen voor de gekozen clusters ontwikkeld. Via interactieve werkmethoden brengen beroepskrachten, staf, management en experts in beeld wat kerntaken en opgaven zijn en welke competenties beroepskrachten nodig hebben voor het succesvol uitvoeren van hun

taken. Er is ook expliciet aandacht voor de rol en positie van gedragswetenschappers binnen het primaire proces van de Jeugdzorg. De nieuwe ontwikkelde profielen worden gevalideerd en tot slot ter legitimering voorgelegd aan sociale partners.

Wie

MOVISIE Beroepsontwikkeling ontwikkelt de beroepenstructuur voor de Jeugdzorg in samenwerking met het NJi. Contactpersonen: Harry Hens / h.hens@movisie.nl en Marianne Berger / m.berger@nji.nl.

2a. Versterking beroepsverenigingen

Waarom

Beroepsverenigingen leveren een noodzakelijke bijdrage aan de professionalisering van beroepsbeoefenaren. De beroepsvereniging is hét platform waar beroepsbeoefenaren maar ook cliënten en werkgevers terecht kunnen voor professionalisering van het beroep. Relevante beroepsverenigingen voor de Jeugdzorg zijn het NIP, de NVO, de NVMW en Phorza. Lidmaatschap en registratie bij een beroepsvereniging wordt in toenemende mate door werkgevers gestimuleerd als onderdeel van het kwaliteitsbeleid. Op het moment dat een beroepsbeoefenaar lid wordt van een beroepsvereniging verklaart hij zich te houden aan de beroepscode en valt hij onder de werking van het verenigingsstuchtrecht. Met name de beroepsbeoefenaren in de sociaal agogische sector hebben een lage organisatiegraad.

Doelen

Doel van dit projectonderdeel is een toename van het aantal sociaal agogisch werkers en gedragswetenschappers dat lid is van een beroepsvereniging. Hierbij ligt het accent op de versterking van de beroepsverenigingen met de laagste organisatiegraad: de sociaal agogische beroepsverenigingen. Daarnaast wordt beoogd duidelijkheid te verkrijgen over de condities voor een goede beroepsuitoefening.

Aanpak

Als eerste wordt de samenwerking tussen de beroepsverenigingen op het dossier professionalisering in de jeugdzorg vastgelegd. Hierna volgen afspraken tussen beroepsverenigingen en de brancheorganisatie over ieders inzet. Ook wordt een quick scan uitgevoerd die betrekking heeft op de randvoorwaarden voor een goede beroepsuitoefening. Tenslotte vindt ledenwerving plaats middels een uitgebreide ledenwervingscampagne.

Wie

Dit deelproject wordt gecoördineerd door NVMW en Phorza. Contactpersoon is Iris Leene / ileene@nvmw.nl.

2b. Beroepsregister en beroepsregistratie

Waarom

Het beroepsregister en de beroepsregistratie zijn instrumenten gericht op de versterking en de borging van de kwaliteit van de beroepsuitoefening. Het NIP, de NVO, de NVMW en Phorza

hebben elk hun eigen beroepsregister(s). Deze registers streven naar een doorlopende garantie voor het behoud en de ontwikkeling van de beroepsbekwaamheden van professionals. De wijze waarop deze beroepsregisters op dit moment zijn georganiseerd is verschillend. Het NIP en de NVO kennen al registers die relevant zijn voor gedragswetenschappers die werken in de Jeugdzorg. Binnen de registers van sociaal agogen is het aanbrenge van een specialisatie binnen het register noodzakelijk. Bovendien is het streven het aantal geregistreerde sociaal agogen te verhogen.

Doelen

Beoogd wordt dat sociaal agogen werkzaam in de Jeugdzorg zich laten registreren bij beroepsverenigingen, die hiertoe specialisaties/kamers voor medewerkers in de jeugdzorg hebben ingericht. Ook bij het NIP en de NVO ligt het accent op een toename van het aantal geregistreerden. Daarnaast wordt een discussie gestart over de noodzaak van wettelijk erkende private registers / wettelijk verplichte registratie.

Aanpak

Binnen bestaande beroepsregisters voor sociaal agogen wordt een kamer / specialisatie voor medewerkers in de jeugdzorg opgericht. Afspraken tussen beroepsverenigingen en werkgevers worden vastgelegd, waarmee helderheid ontstaat over ieders rol. In aansluiting op de ledenwervingscampagne in deelproject 2a wordt gewerkt aan een toename van het aantal geregistreerden. Ook vinden discussies plaats met de partners die zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep over wettelijk verplichte / wettelijk erkende registratie.

Wie

Dit deelproject wordt eveneens gecoördineerd door NVMW en Phorza. Contactpersoon is Iris Leene (ileene@nvmw.nl).

3. Beroepscode en tuchtrecht

Waarom

De discussie over de mate waarin individuele beroepsbeoefenaren in de jeugdzorg verantwoordelijk zijn en aansprakelijk gehouden kunnen worden voor de kwaliteit van hun handelen, wordt volop gevoerd. De beroepscode is een kwaliteitsinstrument dat dient als leidraad voor het beroepsmatig (ethisch) handelen van beroepsbeoefenaren. Daarnaast geldt de beroepscode als toetsingskader voor (verenigings)tuchtrecht; aan de hand van de code kan het beroepsmatig handelen van professionals worden getoetst.

Doelen

In dit project staat kennisontwikkeling op het gebied van beroepscodes en tuchtrecht in relatie tot het werken in de Jeugdzorg centraal. Daarnaast wordt de ontwikkeling van een kwalitatief hoogwaardig verenigingstuchtrecht beoogd voor die beroepen in de Jeugdzorg waarvoor dit nog niet is gerealiseerd.

Aanpak

Gezien de huidige praktijk wordt aansluiting gezocht bij het verenigingstuchtrecht. De werkingssfeer van het verenigingstuchtrecht beperkt zich tot de leden en/of geregistreerden van

beroepsverenigingen. Er vindt een vergelijking en kadering van beroepscode voor gebruik in de jeugdzorg plaats en wordt gewerkt aan de invoering van een klachtenreglement of verenigingsstichtrecht bij Phorza. Hierna volgt aan de hand van casuïstiek kennisopbouw op het gebied van beroepsethiek en tuchtrecht in de Jeugdzorg. Voor deze fase wordt een Tijdelijk Kwaliteitscollege Tuchtrecht in de Jeugdzorg ingesteld. Tot slot volgt een advies over de structurele instelling van een Landelijk Kwaliteitscollege Tuchtrecht in de Jeugdzorg.

Wie

Dit deelproject wordt gecoördineerd door NIP (sector Jeugd) en NVO. Contactpersoon is Annematt Collot d'Escury-Koenigs / A.L.CollotDEscury-Koenigs@uva.nl.

4a. Actualisering opleidingen

Waarom

De onderwijssector draagt de verantwoordelijkheid om ontwikkelingen in het werkveld zo goed mogelijk te volgen en hier binnen het opleidingspakket een adequaat antwoord op te formuleren. In de afgelopen jaren is er veel veranderd binnen de Jeugdzorg, denk bijvoorbeeld aan de Wet op de Jeugdzorg die sinds 2005 van kracht is, en waarvan de consequenties voor professionals nu voor een groot deel uitgekristalliseerd zijn. De context van het actieplan biedt de opleidingen de ruimte om in rap tempo en op gestructureerde wijze het onderwijsaanbod te actualiseren, zonder het geijkte afstemmingsproces af te wachten.

Doelen

Het doel is het actualiseren van initiële en postinitiële opleidingen in het hoger beroepsonderwijs en het versterken van het opleidingscontinuüm MBO-HBO-WO en de relevante postinitiële trajecten.

Aanpak

Onderwijsinstellingen en werkgevers hebben in verschillende initiatieven gezamenlijk onderwijsmodules ontwikkeld om aan de veranderende vraag in het werkveld te voldoen. Om op korte termijn een gestructureerde en landelijke actualisatie van het onderwijsaanbod te initiëren, haakt het actieplan aan bij deze best practices en vindt er een verkenning plaats van bestaande differentiatiemogelijkheden, het minorenaanbod en de postinitiële trajecten. Deze inventarisatie wordt vergeleken met de competentieprofielen en de nieuwe beroepenstructuur in de Jeugdzorg en leidt tot een onderwijsinhoudelijk advies voor onderwijsinstellingen en andere stakeholders over actualisering van het onderwijsaanbod.

Voor het versterken van het opleidingscontinuüm MBO-HBO-WO en de relevante postinitiële trajecten zal een analyse plaatsvinden van mogelijke aanpassingen in MBO- en (post-)WO-curricula en de relatie tussen de drie onderwijssectoren. Op basis hiervan volgt een advies over de versterking van de opleidingsstructuur MBO-HBO-WO en de postinitiële trajecten, inclusief verbetering van doorstroommogelijkheden.

Wie

Dit deelproject wordt gecoördineerd door de HBO-raad. Contactpersoon: Anneke Nijenhuis / j.nijenhuis1@chello.nl

4b. Inrichting Databank na- en bijscholing (DANS)

Waarom

Na- en bijscholing vormen een belangrijke aanvullende manier om de professional in het werkveld toe te rusten met kennis en vaardigheden die aansluiten bij de veranderende eisen van zijn of haar beroepspraktijk. Het zicht op het aanbod en de kwaliteit en relevantie van dit aanbod voor de Jeugdzorg ontbreekt.

Doelen

Het bieden van een overzicht van beschikbare en kwalitatief voldoende bevonden cursussen en trainingen voor uitvoerend medewerkers in de Jeugdzorg, opgenomen in een Databank Na- en bijscholing voor de Jeugdzorg (DANS), die wordt gerelateerd aan de beroepsregisters. Hiermee wordt kwaliteitsverbetering van het scholingsaanbod gestimuleerd.

Aanpak

In nauwe samenwerking met de werkgevers (MOgroep) en de beroepsverenigingen (NIP, NVO, NVMW, Phorza) wordt een kwaliteitskader voor de weging van cursorisch aanbod ontwikkeld. Hierbij wordt aangesloten op de relevante toetsingskaders in het kader van beroepsregisters/-registratie waarover de beroepsverenigingen nu al beschikken. Met behulp hiervan wordt geselecteerd scholingsaanbod op kwaliteit en relevantie beoordeeld en opgenomen in de DANS.

Wie

Dit project wordt uitgevoerd door het NJi. Contactpersoon: Marian van Beek / m.vanbeek@nji.nl.

Projectgroep en programmacoördinatie

De projectleiders van de vier deelprojecten vormen gezamenlijk een projectgroep.

De projectgroep is aangevuld met een vertegenwoordiger vanuit de MOgroep. Contactpersoon: Caroline Verkerk / verkerk@mogroep.nl.

Het NJi biedt ondersteuning bij het behalen van de gezamenlijke programmadoelen en het onderling afstemmen van de deelprojecten. Contactpersoon: Marianne Berger / m.berger@nji.nl.